

1: Žalosten prizor – vijeglavka (*Jynx torquilla*) na limanici. Čeprav je to najstarejša oblika lova, je še vedno zelo razširjena po vsej Evropi. foto: Committee Against Bird Slaughter

Nezakonito je na leto pobitih 25 milijonov ptic! Ta nadvse zaskrbljujoči podatek je BirdLife International objavil v svoji raziskavi in z njim nazorno razkril obseg divjega lova na ptice v Sredozemlju. Čeprav so ptice na tem območju zaščitene tako z nacionalnimi kot tudi z mednarodnimi predpisi, je divji lov kljub temu zelo razširjen in močno vpliva na velikost ptičjih populacij. Slovenija je ena svetlejših izjem z relativno majhnim številom nezakonito pobitih ptic. Se mor-da motimo? Primeri divjega lova pri nas so slabo raziskani in natančne številke niso znane.

Divji lov na ptice v Sredozemlju

// Boštjan Deberšek

Če je Slovenija ena izmed držav z najnižjim številom nezakonito pokončenih ptic, imamo na drugi strani države, kjer je ta številka tako vrtočljivo visoka, da si jo je težko predstavljati. Egipt in Italija sta na vrhu z več kot petimi milijoni ptic, ki jih po oceni pobijejo na leto v vsaki od teh dveh držav. Sledijo jima Libanon, Sirija in Ciper s po več kot dvema milijonoma nezakonito pokončenih ptic letno.

Med vrstami se najslabše godi škinkavcem (*Fringilla coelebs*), ki jih letno pobijejo 2,9 milijona, sledi jim 1,8 milijona črnoglavk (*Sylvia atricapilla*) in 1,6 milijona prepelec (*Coturnix coturnix*). Več kot milijon letno je pokončanih še cikvov (*Turdus philomelos*). Največ ptic konča na krožnikih, na drugem mestu med vzroki pobijanja ptic pa je streljanje, ki je največkrat namenjeno le naslajanju lovcev nad uspešnimi strelji. Le nekatere od pokončenih ptic poberejo in jih uporabijo za trofeje. Tretji najpogostejši razlog za divji lov je preprodaja ptic v kletkah.

Smrtonosne pasti

Ptice nezakonito lovijo in pobijajo na nešteto načinov; največ jih ustrelijo ali ulovijo s pastmi, tretji najpogostejši način pa so zastrupitve. Slednje je lahko načrtno, ko se rejci malih živali (najpogosteje gre za fazane, golobe in kokoši) želijo znebiti ujed, ki se zadržujejo v bližini farm. Pogosto pa so ptice tudi naključne žrtve, ko se zastrupijo z zaužitjem semen, prepojenih s strupom, ali pa z zastrupljenimi vabami, namenjenimi določenim živalskim vrstam, denimo potepuškim psom in drugim zverem.

V večini evropskih držav je lov s pastmi nedovoljen. Tudi po zakonodaji Evropske unije so mreže, limanice in pasti kot metode lova na ptice prepovedane, saj je lov z njimi neselektiven, povzroča množične poboje in je krut do ptic, ki pogosto v mukah umirajo dalj časa. A zakonska prepoved ni dovolj, da bi divje lovce v Sredozemlju odvrnila od lova s pastmi, saj prodaja ptic omogoča velike zaslužke na črnem trgu. Med divjimi lovci je najbolj razširjena uporaba lovilnih mrež. Le-te so se pojavile šele pred nekaj desetletji (npr. na Cipru ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja), a ker omogočajo ulov velikega števila ptic, so marsikje izpodrinile druge, bolj tradicionalne metode lova s pastmi. Ena takšnih so limanice - palice, prevlečene z lepljivo snovjo, na katere se prilepijo ptice. Čeprav ta metoda spada med najstarejše oblike lova, je še vedno zelo razširjena po vsej Evropi. Gotovo ste že slišali za izrek "ujel se je na limanice". Sporoča nam, da so bile te pasti v preteklosti pogosto uporabljene tudi v Sloveniji. Poleg mrež in limanic se, še posebej v Italiji, uporabljajo vzmetne pasti in pasti z zanko.

V večini pasteh se ptice zelo mučijo, a nekatere izmed njih zbujajo še posebno pozornost. Tako so na primer v severni Italiji razširjene pasti z lokom, na katerih ptice obvisijo z glavo navzdol in s polomljenimi nogami. Po-

gosto tako visijo več ur, dokler ne poginejo zaradi izkrvavitve. V nekaterih predelih Francije lokalne oblasti še vedno dovoljujejo lov z brutalnimi kamnitimi pastmi, kjer na ptico ob sprožitvi pade težak kamen. Tudi na Hrvaškem ponekod še uporabljajo takšne pasti, a je ta praksa, v skladu z evropsko zakonodajo na področju zaščite ptic, nezakonita.

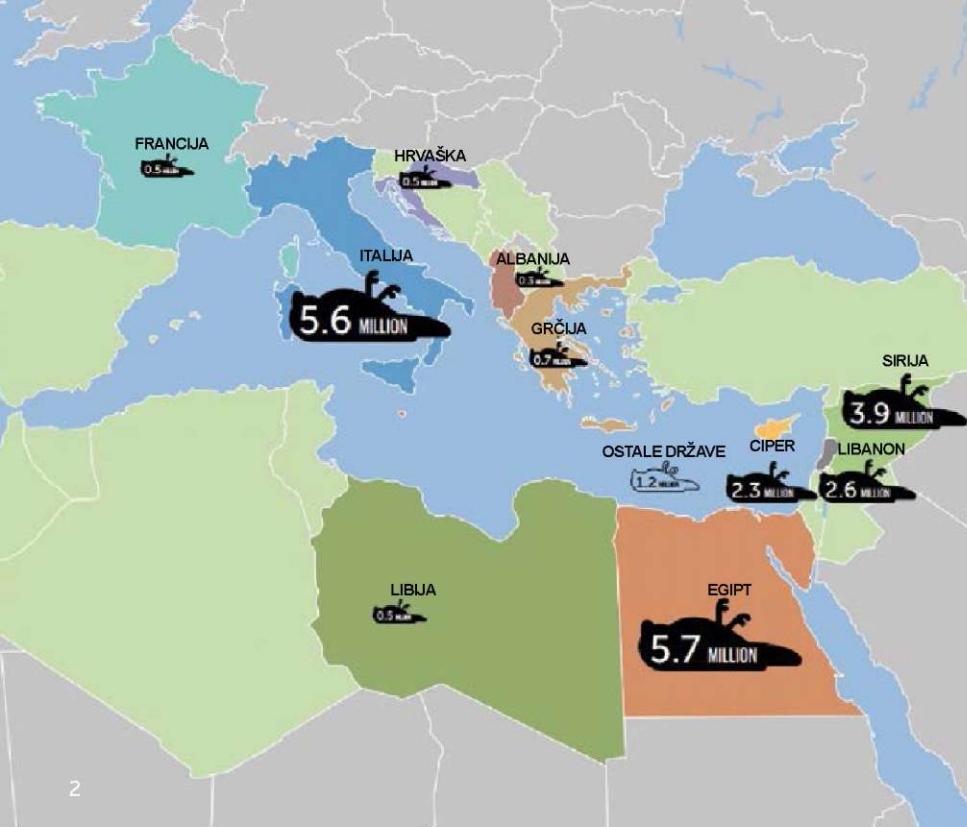
Italija prednjači po številu pobitih ptic na leto

V Sredozemlju Italija med članicami EU nezakonito pobije največ ptic na leto (5,6 milijona). Če je nekoč zaradi stiske ljudi to bilo morda dopustno, pa je pobijanje ptic pevk za namene prehrane danes »strel« v 19. stoletje. Največ ptic pokončajo v pokrajini Brescia v Lombardiji, sledita pa ji območje izliva reke Pad in dežela Apulija na jugu Italije. V najbolj zloglasnem predelu, v Brescii, so gore prepredene z več kot deset tisoč lovskimi postojankami, imenovanimi »Capanno«, ki so namenjene izključno lovu na ptice. Iz njih je v lovni sezoni sicer dovoljeno streljati na določene vrste ptic, a lovci streljajo na vse ptice, tudi na zaščitene vrste. Postojanke so za vsakega, ki mu je blizu narava, zelo žalosten pogled, saj na njih najdemo številne kletke s kosi (*Turdus merula*), cikvov in drugimi vrstami iz rodu drozgov, ki so kot žive vabe za privabljanje ptic pred puške. Poleg nezakonitega streljanja je v Brescii zelo razširjen tudi divji lov s pastmi. V okolice vasi ljudje še vedno množično nastavljajo pasti za ptice pevke. Največkrat se v pasti ujamejo taščice (*Erithacus rubecula*), a so žrtve tudi številne druge pevke.

Ciper - prav nič majhna država po številu pobitih ptic

Ciper je drugi po številu nezakonito pobitih ptic med evropskimi državami v Sredozemlju. Čeprav je majhna država, manjša od polovice Slovenije, ni prav nič majhna, ko gre za divji lov na ptice. Samo na nezakonit način je po splošni oceni ubitih 2,3 milijona ptic na leto. Prednjači lov na pevke, še posebej na črnoglavko (*Sylvia atricapilla*), ki je iskana delikatesa domačinov. Tradicionalno ptice lovijo z limanicami, v zadnjih letih pa se vedno več uporablja mreže in elektronske zvočne vabe, ki omogočajo strahovito velike dnevne izplene. Zaradi dobrih zaslužkov se z divjim lovom ukvarjajo tudi kriminalne združbe.

Ciper ima več stoletij dolgo zgodovino množičnega lova na pevke in zaradi tega imajo oblasti s prekinitvijo te tradicije velike težave. Boj proti divjemu lovu traja že nekaj desetletij. Že leta 1974 je država z zakonom prepovedala lov na pevke, leta 2004 pa je Ciper vstopil v Evropsko unijo in se s tem še dodatno zavezal, da se bo bojeval proti divjemu lovu. Ker pa oblasti ne posvečajo temu problemu dovolj pozornosti, jim je nadzor ušel iz rok in njegova razsežnost je podobna tisti iz obdobja pred vstopom Cipra v EU.

2: Zemljevid nezakonitega lova ptic v Sredozemlju
vir: BirdLife International

3: Kamnita past, pri kateri na ptico ob sprožitvi pade težek kamen, je v skladu z evropsko zakonodajo na področju zaštite ptic seveda nezakonita.
foto: Committee Against Bird Slaughter

4: Okoli sto tisoč taščic (*Erethacus rubecula*) vsako jesen konča v pasteh divjih lovcev v Brescii.
foto: Committee Against Bird Slaughter

Balkan - le peščica se bojuje proti divjim lovcem

Balkanske države na videz ne sodijo med najhujša žarišča divjega lova v Sredozemlju, a če jih pogledamo kot celoto, so velika prepreka za ptice, ki se selijo čez polotok. Po raziskavi BirdLife International (2015) naj bi bil divji lov najhujši na Hrvaškem, kjer letno nezakonito pobijejo okoli pol milijona ptic, sledi ji Albanija s 300.000 pokončanimi pticami. Mnogo balkanskih držav je za zdaj še preslabo raziskanih, da bi se lahko podalo dovolj natančno oceno o številu pobitih ptic. Vsekakor pa se skupno število le-teh v balkanski regiji meri v več milijonih. Po raziskavi že pokojnega nemškega ornitologa dr. Martina Schneider-Jacobyja jih je samo med Trstom in Grčijo, torej v zahodni polovici Balkana, dva milijona. Zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da se s tem problemom ukvarja le peščica ljudi v posameznih državah.

Tako je tudi v Srbiji. Samo prepelice naj bi bilo letno nezakonito pobitih okoli 70.000. Divji lovci uporabljajo prepovedane zvočne vabnike, ki so za ptice pogubna past. V avgustu in septembru se v nočnem času na poljih po vsej Srbiji »oglašajo« več sto takšnih vab. Vabniki seleče se prepelice pripravijo do tega, da se ponoči spustijo na bližnja polja, saj jih oglašanje prepelice prepričuje, da jih čaka primeren prostor za počitek, kjer je dovolj hrane in skriti. A zjutraj jih pričakajo puške lovcev in sledilni psi; tako imajo le malo možnosti, da se izognejo smrti. Nekaj posameznikov v Srbiji se sicer upira divjemu lovu, a poleg tega, da jih je premalo, se spoprijemajo tudi z nepripravljenostjo pristojnih služb, ki bi morale proti divjim lovcem odločno ukrepati.

Zaskrbljujoč je tudi obsežen seznam vrst, ki jih je dovoljeno streljati na območju Balkana. Najmanj na 58 vrst je odprta lovna sezona vsaj v eni izmed držav na Balkanu (za primerjavo – v Sloveniji imamo lovno sezono le za šest vrst ptic), čeprav so nekatere vrste v drugih evropskih državah strogo zavarovane. Veliko teh vrst v EU potrebuje posebne

varstvene ukrepe, zato so uvrščene na Dodatek 1 Direktive o pticah ali pa sploh niso na seznamu lovnih vrst, ki so podane v Dodatku 2 te direktive.

Poboji evropskih ptic v času selitve

Problem divjega lova ni omejen samo na sredozemsko regijo, marveč vpliva na vse ptice, ki se selijo čez Sredozemlje, med drugimi seveda tudi na naše, slovenske ptice. Poboji ptic so namreč najbolj množični v času selitve ptic, še posebej jeseni, ko se ptice iz vse Evrope čez Sredozemlje selijo na prezimovanje v Afriko. V jesenskem času je število selečih se ptic višje kot spomladi, zanemariti pa ne gre tudi dejstva, da imajo ptice jeseni zaradi pestre ponudbe hrane največ maščobnega tkiva in so zaradi tega zanimive za kulinarčne namene.

Pomembna selitvena pot za naše in druge evropske ptice poteka čez balkanske države in je dobila ime jadranska selitvena pot. Terenski obiski mokrišč vzdolž te selitvene poti so razkrili množične nezakonite poboje ptic, še posebej vodnih ptic v spomladanskem času. To je spodbudilo raziskovalce iz več držav, med drugim tudi Slovenije, da pomagajo lokalnim naravovarstvenikom in oblastem, da se odločneje uprejo divjemu lovu. Nastal je skupni projekt Adriatic Flyway (Jadranska selitvena pot), ki ga koordinira nevladna organizacija Euronatur (www.Euronatur.org). Projekt je prinesel že številne uspehe, kot je prepoved lova na nekaterih pomembnih območjih za ptice in uvrstitev teh območij med zavarovane. Pomemben dosežek je tudi prepoved spomladanskega lova na ptice v Črni gori od leta 2009 dalje.

Kljub posameznim uspehom je upadla številčnost kar štiridesetih vrst ptic pevk v Evropi in nekatere med njimi so iz določenih območij že izginile. Številčnost divje grlice (*Streptopelia turtur*) je denimo od začetka tisočletja v Evropi upadla za 30 %, v nekaterih državah celo za 90 %, a še vedno je nezakonito pobitih več kot milijon divjih grlic letno. Tudi prepelico močno ogroža divji lov. Čeprav je v Sloveniji zaščiten in jo je prepovedano streljati, je njena številčnost

5

6

v zadnjem obdobju močno upadla. Na Goričkem, enem izmed najpomembnejših območij za prepelice v Sloveniji, je po oceni populacija od leta 1997 do leta 2015 upadla za 80 %. Podobno se je zgodilo na Ljubljanskem barju. Na upad števila prepelice v Evropi najbolj vplivajo lov in divji lov v času selitve in izguba ustreznih življenjskih prostorov zaradi sprememb v kmetijski praksi. Letno naj bi v Evropi pobili 2,6 milijona prepelice, kar znaša kar 23 % celotne evropske populacije. Takšen odstrel seveda ne more biti trajnosten.

Luč na koncu tunela

Kljub izjemni razsežnosti divjega lova v Sredozemlju vse le ni tako črno. V nekaterih državah se inšpekcijske in policijske enote, specializirane za boj proti divjemu lovu, temu problemu že odločno in uspešno postavljajo po robu. Veliko pomoči jim dajejo nevladne organizacije, predvsem BirdLife-partnerice v posameznih sredozemskih državah in omenjena organizacija Euronatur. Še posebej velja omeniti tudi nevladno organizacijo Komisija proti poboju ptic (Committee Against Bird Slaughter, oziroma kratko CABS), ki prihaja iz Nemčije in je specializirana za boj proti divjemu lovu na ptice. Ta organizacija je letos praznovala 40 let obstoja in je v dolgem času svojega delovanja pred kruto smrtjo rešila že vsaj nekaj milijonov ptic. Tudi sam sem član te organizacije in vam lahko iz prve roke zatrdim, da so rezultati te organizacije res navdušujoči in, kar je tudi pomembno, zelo konkretni. V letu 2014 smo bili člani CABS aktivni v petih sredozemskih državah, kjer smo tesno sodelovali s posebnimi enotami policije na terenu. Na podlagi naših poročil je bilo prijatih 180 divjih lovcev, odstranjenih pa okoli 23.000 pastí za lov na ptice. Zaradi predanosti članov organizacije CABS kot tudi dobrega dela drugih nevladnih organizacij je že zaznan upad divjega lova na Malti, v Španiji in severni Italiji. Kot sem že omenil, je tudi projekt Adriatic Flyway prinesel dobre rezultate v nekaterih balkanskih državah. Tudi drugod se kažejo uspehi, a za temeljite spremembe bo treba v posameznih državah še bolj okrepiti dejavnosti proti divjemu lovu.

Vsi zagovorniki ptic v Sloveniji ste vabljeni, da se nam pridružite v boju proti divjemu lovu, saj nas je trenutno na strani zaveznikov ptic aktivnih precej manj kot na strani divjih lovcev. Pomagajte lahko na več načinov: z donacijami, sodelovanjem pri peticijah proti divjemu lovu, lahko pa se tudi pridružite pehotni enoti prostovoljcev, ki po vsem Sredozemlju na terenu išče pasti. Več informacij o tem najdete na spletnem naslovu Komisije proti poboju ptic: www.komitee.de. •

Literatura:

- BirdLife International (2015): The killing. Review of illegal bird killing in the Mediterranean (http://www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/01-28_low.pdf), 18. 11. 2015
- Committee Against Bird Slaughter (2014): CABS Annual Report 2014 (<http://www.komitee.de/en/actions-and-projects/annual-reports/annual-report-2014>), 18. 11. 2015
- DENAC, D., SCHNEIDER-JACOBY, M. & ŠTUMBERGER, B. (eds.) (2010): Adriatic Flyway – closing the gap in bird conservation. – Euronatur, Radolfzell. (http://www.euronatur.org/uploads/media/ADRIATIC_FLYWAY_2009_Conference_Proceedings.pdf)
- DENAC, K. (2015): Monitoring prepelice *Coturnix coturnix* na območju Krajinskega parka Goričko v letu 2015. Program finančnega mehanizma EGP 2009-2014, projekt Gorički travniki. – DOPPS, Ljubljana (http://cdn.ptice.si/ptice/2014/wp-content/uploads/2015/09/20150930_prepelica_porocilo.pdf), 18. 11. 2015
- European Parliament (2009): Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0147>), 18. 11. 2015

→ Kodeks slovenskih ornitologov

- Vsak slovenski ornitolog, opazovalec in proučevalec ptic naj:
- pred vsemi interesi zastopa interese narave in varstva ptic,
 - pri svojem delu in tudi sicer ne vznemirja ptic po nepotrebnem in jim ne škoduje; prav tako naj ne ogroža drugih živih bitij in narave,
 - ne jemlje ptic iz narave in jih ne zadržuje v ujetništvu,
 - bo pri fotografiranju ptic in narave obziren; ogroženih vrst naj ne slika v gnezdu,
 - vestno beleži vsa opažanja in skrbi, da se podatki po beležkah ne postarajo,
 - sodeluje s kolegi, jim pomaga pri delu in skrbi za dobre odnose z njimi.

5: Prostovoljka Komisije proti poboju ptic pri reševanju ujetega kosa (*Turdus merula*) iz mreže divjega lovca v severni Italiji
foto: Committee Against Bird Slaughter

6: Umetne ptice uporabljajo za namene divjega lova vodnih ptic na Veliki Plaži v Črni gori (februar 2008).
foto: Euronatur